

<https://www.mladina.si/219314/poklon-marku-breclju...>

1 / 3

JURE TRAMPUŠ

[Follow @juretrampus](#)

23. 9. 2022 | MLADINA 38 | KULTURA

Poklon Marku Breclju

Izluščena poezija, bele lutke in minljivost vsakega izmed nas v predstavi Samost, narejeni po motivih kultnega albuma Cocktail

Verzi iz pesmi Marka Breclja ob veliki razpadajoči kocki in sencah, ki se krivijo za njo, zvenijo še bolj neposredno kot ob glasbeni spremljavi.

© Kaja Kisilak

Kadar teče pogovor, teče vino, in če že teče vino, mineva čas, popoldne se prevesi v večer, ta v noč, ponoči pa, saj so stene tanke, služba pa zgodaj, priteče jezni sosed, ki ne more spati. Tudi slike starih brkatih mož in žena, ki v okvirjih visijo na stenah, izgubijo čar. Pride čas slovesa, ura je pozna, nekaj čez polnoč, John Smith in Stonesi se poslovijo. Od večera in prijaznega obiska ostanejo besede, dim in pepel. Nič več.

Nekako tako pripoveduje pesem Stonesi spoznajo moje stare starše, ki jo je Marko Breclj posnel daljnega leta 1972, leto, preden je izšel njegov kulturni Cocktail, gotovo eden izmed boljših, če že ne najboljši kantavtorski album, posnet v Sloveniji, za kar nista poskrbela le glas in stas Marka Breclja, pač pa tudi aranžmaji Bojana Adamiča. Album je po Brecljevih besedah nastal v času »praznovanja prijateljevanja in slavljenja uspeha, h kateremu sem nekaj let bolešno stremel«, v tistem času pa je bil Breclj, prosto po Blažu Ogorevcu, »up in nada malo bolj globoke slovenske zabavne glasbe«.

Danes, toliko let po Cocktailu in sedemdesetih, ko se je družba začela izvijati iz okovov sivine in malomeščanske morale, a ne uspešno, saj obe še vedno vztrajata na ulicah in pločnikih slovenskih mest in vasi, so se na Breclja in na njegovo poezijo spomnili v Centru za raziskave scenskih umetnosti Delak in v **Lutkovnem gledališču Maribor**, kjer so naredili lutkovno predstavo Samost, ki v celoti temelji na Brecljevih pesmih. Besede in verzi so drugače intonirani, brez akordov in pihalne sekcije, a na odru belih lutk, ob veliki razpadajoči kocki in sencah, ki se krivijo za njo, zvenijo še bolj izčiščene in neposredne kot ob glasbeni spremljavi. Ne boljše ali slabše, gotovo drugače, humorno, a tudi resneje. V Brecljevih pesmih se namreč skriva precej več kot zgolj zabavljasko in anarhistično premetavanje črk in pomenov.

Lutkovno predstavo je režiral na Ptuj rojeni režiser Marko Čeh, ljubitelj »poetične drame«, ki je namenoma izluščil vse podobe lutk, obraze in oči, vseskozi pa na odru domuje lutka smrti. Smrt ni le nekaj turobnega – vzame ti življenje, lahko pa ti ga tudi podari. »To je postala naša krovna zgodba,« je v intervjuju za Delo predstavo opisoval režiser. »Ob tem je lutkovna predstava idealna za tovrstno prikazovanje smrti, saj lahko

lutka kot neživa struktura živi na način, ki nam daje občutek absolutne živosti.« V resnici je v Brecljevi poeziji prisotno tudi minevanja časa, ljudi, trenutkov, veselja in žalosti, upov in brezupov. Četudi se, prosto po Breclju, »prsti s prsti skrivajo v travi las na njeni glavi«, si na koncu neizogibno sam. Kot je z besedami poljskega gledališčnika Tadeusza Kantorjaza poudarjeno v spremni besedi lutkovne predstave Samost, »življenje lahko izrazimo z umetnostjo le preko odsotnosti življenja, preko sklicevanja na smrt«.

V lutkovni predstavi in na že omenjenem albumu Cocktail je tretjevrščena skladba Škandal v rdečem baru. Govori o samomoru mladega fanta, ki je končal s kroglo v glavi in z obrazom v krvi, zdaj pa ga umivajo stare babe, praznje oblečen odhaja na pot pozabe. Truplo skrivajo, saj tak škandal spravlja rdeči bar ob dober glas. Rdeči bar seveda ni le alegorija nekdanjega rdečega sistema, je to in hkrati več – rdeči bari hinavščine obstajajo še danes, povsod so, umetnost, kakršna je Brecljeva, jih zgolj dekonstruira.

Brecelj, ki je umrl februarja letos, je bil umetnik, ki je svojo umetnost živel vsak dan, pogosto je bil naporen, trmast, zamerljiv, a natančen in iskren. »Sin, poštni uslužbenec, mi je povedal, da je v glasbi zdaj moderen trap, ki se je začel pred kakimi petnajstimi leti. Mladi plešejo, kuhajo drogo, kupujejo in prodajajo, v njihovih besedilih pa je razpadel vsak smisel. Globoko soglašam s sinom: trap je resničen odraz časa, v katerem živimo. Njihova umetnost je resnična, to je razpad, dokončna dekadenca, njihov način upora,« je Brecelj dejal leta 2019 v intervjuju za Primorske novice. Ljubitelj zmerne napredka je v zadnjih letih življenja verjel, da pot, po kateri hodimo, vodi v »Nikamor«, k dejavnostim, pri katerih je vztrajal, pa ga je vodilo le še upanje brez razloga.

Danes duša in Marko Brecelj, kot je prepeval, žvižgata rakom. Za njima je poleg vsega, kar je ustvaril v Kopru in še mnogokje, ostala njegova poezija. Predstava Samost, ki bo mariborsko premiero doživela v novembru, ljubljanske ponovitve pa v decembru, je tankočuten hommage umetnosti Marka Breclja.